

Garance v penzijním připojištění se státním příspěvkem

Rozšířeným tématem v souvislosti s penzijním připojištěním se státním příspěvkem je rozsah a forma poskytovaných garancí, a to zejména ze strany státu. Chápání různých druhů garancí mimo odbornou veřejnost je často zkreslené a vede ke tvorbě mýtů.

Garance při úpadku penzijního fondu

Penzijní fond má ze zákona formu akciové společnosti. V případě úpadku penzijní fond, obdobně jako jakákoliv jiná akciová společnost, odpovídá za všechny své závazky (tedy i za závazky vůči účastníkům penzijního připojištění) celým svým majetkem.

V této souvislosti je nezbytné zdůraznit, že v penzijním připojištění, navzdory některým mýtům, není v současnosti zaveden žádný garanční systém pro případ úpadku penzijního fondu (jak je tomu například u bank, kde existuje Fond pojištění vkladů). Svých nároků se účastník může domáhat soukromoprávní cestou.

Může tedy ve výjimečném případě dojít k situaci, kdy majetek penzijního fondu nepokryje závazky vůči všem účastníkům v plné výši. Bohužel ne všichni účastníci si takové riziko při sjednávání penzijního připojištění a výběru penzijního fondu dostatečně uvědomují nebo dokonce mylně předpokládají, že stát poskytuje garanci vložených prostředků při úpadku penzijního fondu.

Garance výnosů

Další často zmiňovanou formou garance v penzijním připojištění je garance nezáporného ročního zhodnocení vložených prostředků. Tato garance vyplývá ze zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem¹ a spočívá v tom, že pokud by výsledkem hospodaření penzijního fondu byla ztráta, je povinností penzijního fondu zabezpečit její pokrytí z vlastních zdrojů (tj. nerozdělený zisk minulých let, rezervní fond, další fondy tvořené ze zisku). Nestačí-li tyto zdroje, musí být ztráta kryta snížením základního kapitálu penzijního fondu.

Opět je tedy nezbytné zdůraznit, že se jedná výhradně o garanci ze strany penzijního fondu, nikoliv státu. Obdobně jako u úpadku penzijního fondu, i v případě této garance se lze domáhat svých nároků pouze prostřednictvím soukromého práva.

Další implicitní garance systému

Kromě garancí zmiňovaných v předchozím textu jsou neméně důležité tzv. implicitní garance, které jsou naopak dané obecným nastavením a fungováním systému penzijního připojištění.

Nepochybně významnou roli při vytváření odpovídajícího prostředí pro fungování penzijních fondů, které zabezpečující primární ochranu zájmů účastníků, zabezpečuje stát. Jedná se zejména o nastavení vhodné právní regulace (např. vstup do odvětví podmíněný vydáním povolení, zásady a omezení investiční politiky, odborné a spolehlivé vedení penzijního fondu, informační povinnosti, funkce depozitáře..atd.) a efektivního dohledu vykonávaného Českou národní bankou.

Na bezpečnost finančních prostředků v penzijních fondech má dále velmi významný vliv i samotný fakt, že na českém trhu působí zejména penzijní fondy renomovaných mezinárodních finančních skupin, přičemž je v jejich vlastním zájmu provozovat penzijní připojištění tak, aby v žádném případě nebylo ohroženo jejich dobré jméno a důvěra investorů.

List aplikace
Microsoft Office Exce

---

¹ Zákon č. 42/1994 Sb. ze dne 16. února 1994 o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením

Výhody a nevýhody zavedení povinného garančního systému do penzijního připojištění

Hlavním argumentem pro zavedení povinných garančních systémů, podobných Fondu pojištění vkladů v bankovníctví, je ochrana drobných klientů (neprofesionálů, zde účastníků penzijního spoření) spojená s minimalizací důsledků nepříznivé informační asymetrie na finančních trzích. Na druhé straně je nepochybně důležité zvážit, zda přínos ze zavedení garancí skutečně vyváží negativní dopady s nimi spojené. Zejména se jedná o zvýšení nákladovosti celého systému, dodatečné zavedení principu solidarity do systému či zvýšení neefektivnosti při alokaci finančních zdrojů.

Zavedení povinného garančního systému	
Výhody	Nevýhody
<ul style="list-style-type: none"> - <u>vyšší ochrana</u> finančních prostředků účastníků a s tím spojené posílení důvěry veřejnosti v systém penzijního připojištění - <u>minimalizace dopadů informační asymetrie</u> - informovanost o fungování fondů bývá výrazně lepší na straně akcionářů a vedení fondů než na straně účastníků – neprofesionálů - <u>zachování stability trhu</u> i v případě úpadku některých fondů (úpadek jednoho subjektu nepovede k významné ztrátě důvěry, která by se mohla projevit hromadným předčasným ukončováním smluv)	<ul style="list-style-type: none"> - <u>zvýšení nákladů</u> - zavedení jakékoliv garance je nevyhnutně spojeno s dodatečnými náklady - <u>princip solidarity</u> – za chyby jednoho subjektu, platí celý sektor, který se účastní garančního systému nebo, pokud garanci poskytuje stát, nepřímo všichni daňoví poplatníci - <u>garance jsou relativní</u> - žádný garanční systém by pravděpodobně nebyl schopný pokrýt při úpadku všech fondů jejich závazky v plné výši - <u>zvýšení alokační neefektivnosti</u><ul style="list-style-type: none"> - morální hazard jak na straně účastníků, tak na straně fondů – jinými slovy rizikovější chování jedinců, pokud nenesou plnou odpovědnost za vlastní rozhodnutí - omezení konkurence - negativní ovlivnění poptávky po substitučních produktech, na které se garance nebudou vztahovat

Vzhledem k výše uvedenému nejsou názory na potřebu zavedení garančního systému do penzijního připojištění jednotné. Nicméně obecně převládá spíše názor, že momentálně není potřeba zvyšovat bezpečnost finančních prostředků účastníků v systému penzijního připojištění právě prostřednictvím zavádění povinného garančního systému.

V každém případě platí, že systém penzijního připojištění v České republice je dobrovolný. Je tedy výhradně rozhodnutím každého jednotlivce, zda se za stávajících podmínek rozhodne pro účast v systému penzijního připojištění nebo nikoliv.

Garance v životním pojištění

Systém garancí v životním pojištění je obdobný výše popsanému systému garancí v penzijním připojištění.

Garance při úpadku pojišťovny

Pojišťovna má ze zákona formu akciové společnosti nebo družstva. Při úpadku pojišťovna odpovídá za všechny své závazky do výše svého majetku, přičemž na vypořádání závazků z pojistné činnosti slouží přednostně aktiva, jejichž zdrojem jsou technické rezervy.

Stát za závazky pojišťovny neručí, neboť v současnosti není zaveden žádný garanční systém pro případ jejího úpadku. Klient se svých nároků může domáhat soukromoprávní cestou.

Garance výnosů

V případě tradičního kapitálového životního pojištění má klient nárok na garantované zhodnocení rezervy pojistného ve výši technické úrokové míry², to se projeví ve výši zaplaceného pojistného, které se o tuto garanci snižuje. Je potřeba zdůraznit, že se nejedná o garantované zhodnocení celé výše zaplaceného pojistného, ale pouze rezervy pojistného, která je stanovena na základě pojistně matematických metod. Na splnění závazků vyplývajících z garantování míry zhodnocení tvoří pojišťovna technické rezervy. Tato garance se nevztahuje na produkty životního pojištění, kde je plně nositelem investičního rizika pojistník (např. investiční životní pojištění).

Kromě výše popsané garance zhodnocení v podobě technické úrokové míry, zavádějí pojišťovny nové produkty s dalšími dodatečnými garancemi (např. garantované podíly na zisku).

Nicméně u všech zmíněných garancí se opět jedná výhradně o garanci ze strany pojišťovny, která na splnění závazků z těchto garancí tvoří odpovídající technické rezervy, nikoliv státu. Klient se svých nároků může domáhat pouze prostřednictvím soukromého práva.

Další implicitní garance systému

Obdobně jako u penzijního připojištění i v životním pojištění má stát významnou roli v oblasti implicitních garancí, zejména při vytváření odpovídajícího prostředí pro fungování pojišťoven a efektivního dohledu. Právní regulace pojišťoven je v mnoha ohledech přísnější než v případě penzijních fondů (např. kapitálové požadavky, nástroje na sledování solventnosti, tvorba technických rezerv, funkce odpovědného pojistného matematika..atd.). Pojišťovna je ze zákona povinna tvořit technické rezervy na všechny své závazky související s pojišťovací činností a současně mít dostatečný kapitál ke krytí případných výkyvů (solventnostní požadavky).

Garance v povinném soukromém penzijním systému

Situace by byla poněkud jiná, jakmile by účast v soukromém penzijním systému byla pro jednotlivce povinná (např. povinná účast v penzijním připojištění, zaměstnaneckém penzijním pojištění nebo povinný opt-out z povinného důchodového pojištění). V tom případě se již nejedná o svobodné rozhodnutí jednotlivce vzít na sebe určitá rizika, nýbrž jde důsledek politického rozhodnutí. Jelikož stát tímto zasahuje do rozhodování jednotlivce, měl by nést i část rizika, které je s takto ovlivněným rozhodováním spojené. V této souvislosti by tudíž bylo vhodné kromě implicitních garancí uvedených výše zvážit zavedení přiměřené formy explicitní garance státu. V takovém případě je ovšem nutné zvážit veškeré aspekty, jako jsou rozsah (např. garance vložených vkladů při úpadku fondu, garance výnosu) a forma (např. institucionální zajištění a způsob vybírání prostředků do garančního systému).

---

² Maximální výše technické úrokové míry je stanovena vyhláškou ČNB. Od února 2010 je její maximální výše stanovena na 2,5%.